

Oglas, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglas itd. plaćaju se naputnicom ili polaknicom pošt. Stedionica u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naročbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravnitvu u otvorenom pismu, za koji se se plaća poštarina, ako se izvana napiše »Reklamacija«.

Čekovnog računa br. 847.849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Naredna polovica.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Stjepo Gijvić. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. Matko Mandić u Trstu.

Izlazi svakog srebka i petka o petku.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, nepodpisani ne tiskaju, a nefrankirani neprimaju.

Predplata za poštarnicu stoji: 12 K u obće, na godinu 6 K za seljake, 3 K za K. B., odn. 3 — na pol godine.

Izvan carevine više poštarina.

Pojedini broj stoji 10 h. kolji u Puli, toli izvan nje.

Uredništvo se nalazi u ulici Grada, br. 5. Za primanje stankice osim nedjelje i svake svaki dan od 11—12 sati prije podne.

Sjećajte se „Družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru

Novi zakon o pripadnosti (zavičajnosti.)

Dne 1. jenera g. 1901. stupio je u kriepest novi zakon o pripadnosti ili zavičajnosti, koji bijaše stvoren u carevinskom vieću godine 1896. Do tada vrijedio je stari zakon o pripadnosti od god. 1863. i koji je puštao obćinskim ili gradskim zastupstvom na volju primiti ili neprimati jednu osobu u obćinsku savez, pa makar ona u toj obćini više desetaka godina stanovala.

G. 1872. stavljen bijaše predlog u carevinskom vieću, da valja stari zakon o pripadnosti temeljito preustrojiti, nu taj predlog bijaše oživotvoren tek nakon dugih 25 godina, t. j. 1896.

Stari zakon trebao je doista temeljitih promjena, jer bijaše moguće po njemu dobiti zavičajno pravo jedino putem roditelja, ili putem milosti odnositnih obćinskih uprava. Po tom zakonu mogao si stanovati neprekidno 20—30 i više godina u jednoj obćini ili u jednom gradu; tuj si mogao tjerati trgovinu ili obrt, sticati si imetak ili inače pošteno raditi, pa ipak nisi mogao doći u toj obćini ili u tom gradu do prava zavičajnosti. Mnogo gore prolazili su nizi osobito radnički slojevi. Takav radnik potrošio bi sav svoj mnogoljetni prihod u novoj postojbini, gdje je vršio točno svoje dužnosti državljanu i obćinara, a kad bi ostario i iznemogao, te nebi više mogao služiti svakdanji kruh, tada bi ga protjerali u njegovu

zavičajnu obćinu, da ga ona hrani i dohrani. U ovoj obćini često nebi imao ni rođjaka, ni znanca ni prijatelja, te bi pao posve na teret obćine koja nije od njega nikada imala nikakve koristi.

Obćine su do sada, kako je poznato, veoma škrtarile sa podjeljivanjem prava pripadnosti. To se događjalo ponajviše radi toga, što je s tim pravom spojeno i pravo na obškrbu ubogih a često i s političkih razloga. Siromaha ili neposjednika nisu htjeli obćine u svoju zavičajnost, bojeći se obškrbe u njihovoj starosti ili nemoći, a imućnim nehtjedoše više puta priznati tog prava u onih obćinah, gdje se stiču različite narodnosti.

Vladajuća stranka nije htjela u obćinsku savez osobu druge narodnosti zbog političkih razloga, pa makar ona i imućna bila. Tako se može protumačiti, da dolazi po popisu pučanstva od g. 1890. u cijeloj Austriji na 100 zavičajnika promjerno 53 mjestnih tudjinaca. Dolazi dakle više od trećine pučanstva u mjestih stalnog naseljenja, bez prava zavičajnosti. Ovi bijahu tudjinci u onoj obćini, gdje se rodiše i odrastose, gdje su poruz u krvi i novcu plaćali, gdje su pripomogli k skupnomu blagostanju obćine i gdje su si često veći ili manji posjed stekli.

Opravedan bijaše dakle zahtjev, da se zastarjeli zakon promjeni i da se obćine zakonom prisili primati stalne naseljenike nakon izpunjenih uvjeta u svoju zavičajnost.

Uvjeti, pod kojima si možemo steći pravo pripadnosti ili zavičajnosti u jednoj obćini ili gradu, jesu: ako stanujemo u toj obćini ili gradu neprekidno i svojevuljno 10 godina. Za stećenje toga prava hoće će punoljetnost, t. j. 24 godine. Stanovanje mora biti neprekidno, t. j. nesmiemo se iz te obćine odaljiti za dulje vremena jer se tada prekida onih 10 godina i mora se iz nova

početi. Dalnji uvjet jest i taj, da nismo uživali milostinju od one obćine, u kojoj tražimo zavičajno pravo. Tu milostinju može se uživati stalnom obškrbom ili pripomoći, duljim boravkom u bolnici ili u kojem zavodu za uboge itd.

Koje koristi imamo od prava zavičajnosti? Imademo neopovrzu pravo prebivanja u jednoj obćini ili gradu, odakle nas nemože nitko protjerati i uživamo pravo na obškrbu u slučaju bolesti i nemoći u siromaštvu.

Po starom zakonu o pripadnosti moglo se je steći to pravo: 1. po roditeljih, t. j. diete je pripadalo onoj obćini, kojoj i otac; 2. putem viančanja, t. j. žena je pripadala onoj obćini, kojoj i muž; 3. po javnoj službi, t. j. činovnik pripada onoj obćini, u kojoj služi; 4. primanjem u zavičajnost po obćinskom zastupstvu. Po novom zakonu ističe se to pravo i stalnim prebivalištem kroz najmanje 10 godina. Samim prebivalištem od 10 godina nestiče se pako pravo pripadnosti, već pravo tražiti od obćine da podieli tu pripadnost.

Molbu za pripadnost može uložiti svaki sam ili nasljednici onoga, koji je je imao na to pravo — ako je međjutim umro. Djeca imadu ista prava pripadnosti kao i njihovi roditelji. Osim pojedinaca može i obćina tražiti od druge obćine, da primi u svoju zavičajnost osobu, koja ima tu na to pravo.

Molbe valja odpraviti na obćinsko ili gradsko zastupstvo. Priložiti treba dokaznice o 10 godišnjem stalnom prebivanju, o punoljetnosti prije 10 godina i o državljanstvu. Te dokaznice mogu biti krstni list, vojnička knjizica, svjedodba dosadašnje pripadnosti molitelja ili njegovih roditelja itd.

Obćinsko ili gradsko zastupstvo dužno je molbu rješiti povoljno ako predleže svi uvjeti. Za slučaj, da za-

stupstvo nerieši molbe tečajem pol godine, valja se obratiti na političku oblast ili na namjestništvo. Jednostavne molbe sa prilozima ne treba biljegovati.

Tko nije u stanju sam sastaviti takovu molbu, neka se uteče k pismenomu čovjeku, u gradu k odvjetniku, trgovcu itd. a na selu svećeniku ili učitelju.

Iz carevinskoga vieća.

Beč, 25. aprila 1901.

Današnji dan bio je tobož slobodan. Kućne sjednice nebijahu. Al za to su razni odbori, klubi, savezi, radili čeli bozi dan.

Tako je sjedio željeznički odbor. Glavna stvar, o kojoj se u njem razpravlja, su investicije za željezničku mrežu, naročito za željeznicu do Trsta. Ta ima pospešiti probitke južnih pokrajina monarhije. Zastupnici sjevernih pokrajina držali su se ne baš prijazno prema toj željeznici. Zahtjevali su i za sjeverne željeznice, bud željeznice, bud i glavno kanale. Malo po malo su se umekšali, jer je vlada obećala, da će čim prije podneti predlog glede gradnje kanala. Zakonska osnova o investicijah za željeznice nije još posve razpravljena u odboru, al može se reći, da je već sad osjegurano, da će bit prihvaćena u odboru, pak podnešana na razpravu u kući, koja će ju takodjer prihvatiti.

Poljodjelski odbor vodio je razpravu o zakonskoj osnovi za ustrojavanje stališnih zadruga za poljodjelce, koju sam već posljednji put spomenuo. Ta zakonska osnova je samo okvir, u kojem će imati zemaljski sabori stvarati osnove za ustrojavanje takovih zadruga. Te zadruge biti će kotarske (po sudbenih kotarih) i po jedna ili dvie zemaljske u svakoj zemlji. Bit će slične dosadanjim kotarskim gospodarskim zadrugam i zemaljskomu kulturnomu vieću. Razlika obstojaći će glavno u tom, da će bit svi poljodjelci, kad i gdje bude zakon stvoren, obavezani stupiti u zadrugu, da i da se za-

hoće da pukne nad tolikom nesrećom. Nisu ga mogli dugo utješiti.

Dušu mu mučila već od prije druga nevolja a sad još moralo da i to dodje. Od nekoliko godina poslovi mu sve slabije išli. Dobitak vrlo malohav. Ne dočiče ni za redovito isplaćivanje kamata „Mutua“ za osjguravanje broda. Kamati narasli na 4000 for. a družtvo neće, da dalje čeka, već traži svoje, grozeć se da će brod zapleniti. Novaca od nikuda a već ga čisti dug od 5000 for. koje mu je pozajmio bogataš Andrečić iz Lovinja. I sada bi se on bio obratio na njega, ali mu se ne da otkad je saznao, da je Andrečić uskočio među Talijanaše, pa kako da on vatreni Hrvat posudi u takvog izdajice novaca. Bio bi mu htio i onaj prvi dug izplatiti, ali što će kad nema čime.

(Dalje sledi.)

PODLISTAK

„Pusto ognjište“

napisao Viktor Car-Emin.

Izdala „Matica Hrvatska“.

Nekako osobito željno sam izčekivao ove godine „Matičine“ knjige. Ne znam ni sam, što je tomu bio uzrok, no mislim najviše to, što sam znao, da „Matica Hrvatska“ ljetos medju svojim knjigama izdaje za prvi put djelo našeg toli omiljelog zemljaka Emina. Znao sam, da u toj knjizi piše gosp. Car, pripoviest iz istarskog života. — Dakle jedno, što prvog puta dolazi ovdje Emina o, a drugo što je događaj uzet iz istarskog života!

Tek što primih ovogodišnji dar naše zaslužne „Matičine“, prva mi bijaše briga

da pročitam knjigu g. Emina. Na dušak, da tako rećem, progutah njegovu „Pusto ognjište“, a kada sam dovršio, čutio sam u sebi, neko nepojmljivo čuvstvo zadovoljstva, neku osobitu radost. Gospodin me pisac bijaše već prije prilično osvojio svojim liepim crticama, što ih čitah u „Nadi i u „Viencu“, ali s ovim djelom me privuče k sebi tako silno, da nemogu, a da ne odam oduška svomu čuvstvu, kroz dičnu „Našu Slogu“. Nije mi ni na kraj pameti pisati kakvu kritiku, već hoću da našem čitalačkom obćinstvu u kratko priobćim sadržaj i ljepote što ih nadjoh u toj pripoviesti:

Pisac nam prikazuje život naših pomorskih stalaža, a događaj uzet je iz Liburnije, i ako se ne varam, baš iz svog rodnog kraja. Sadržaj je u kratko ovaj: „Stari kapetan Bartol Šimelić vratio se svojim barkom „Mimica“ iz trogodišnjeg izbjavanja na Rieku. Još istog dana

politi on kočijom u svoje rodno mjestance Ložice u krilo svoje obitelji. Putem mu se vrzahu glavom svakojake misli. Više puta htjede, da se ih otrese pa stane misliti samo o svojim kod kuće. Kako će ih iznenaditi, ta ništa im nije ni pisao, da večeras dolazi. Radovao se kako će naskoro ogriliti svoju dugu ne viđenu suprugiu Mimicu. Sada bi ga na novo spopalé one prve misli. Nesrećna „Mutua“ motala mu se uvijek mozgom! — Još pred solom odprusti kočijaša i podje do kuće pješke, da posve iznenadi svoje. Polagano otvori vrata, ali gde čuđa, jedinica mu se ovije oko vrata i stane gorko plakati. Nesretni Bartol sazna što se je dogodilo. Postao je pred nekoliko dana udovac. Njegova Mimica pošla je bila na Rieku, da nakupuje potrebitih stvari a kad se je vraćala „trgetom“ naskoči ih strašna oluja posred mora: Trget se prevrne i ne spasi se nitko, što je na njemu bio. — Srđce Bartolovo

druge moći pačati sa svimi pitanji tičući se poljodjelaca. Ta obvezanost postojala je za poljodjelce u zemljah u kojih se zakon stvorio, ali neima u osnovi ustave, po kojoj bi pojedine zemlje bile obvezane predložiti zakonsku osnovu. Zakonska osnova ima u obće biljeg jako autonomistički obzirom na pokrajine. Tako ju je vlada sada sastavila obzirom poglavito na zahtjeva Ceha i Poljaka. Kod današnje glavne rasprave bio je prisutan i sam ministar poljodjelstva i odjelni savjetnik dr. Ertl, i govorili su obojica, prvi toliko da nešto reče, drugi sretno polemizirajući sa raznim govornicima. Ovi nješki su izlaknuli, da bi trebalo ustrojiti poljodjelsku banku, drugi da bi se morali poljodjelci svezati u komoru, kako su obrtnici i trgovci. Svi su rekli, da samim zadrugami neće se poljodjelcem mnogo pomoći, i mnogi prigovarali vladi, što je do sad za poljodjelce malo učinila i zahtijevali od nje da više čini. Pozvali su ministra poljodjelstva da bude odlučan i odješiti prema ministru financija obzirom na zahtjeve u poljodjelske svrhe. Poljodjelci su stup države, nije treba ojačati. Rečeni odjelni savjetnik pravo je rekao, da će bit zadruga samo a, početak za poboljšanje stanja poljodjelaca. On će biti osnova, temelj, na kojem će se moći dalje raditi. Osnova kakva je, da će valjati prihvatiti samo malimi promjenama, jer su u njoj uzeti u obzir svi dosadnji prigovori. Ako bi se većih promjena htjelo, nebi do ničesa došlo, kako ove nije tečajem punih 10 godina. Na zemaljskih saborih bit će, da i kakve zakonske osnove stvore u tom obziru.

Beč, 26. aprila 1901.

Danas već dosta rano, pred kućnom sjednicom, nastavljao je vinogradarski odbor raspravu započetu dne 19. t. m. j., o poduljenju roka odplata bezkamatnih predjuma za uzpostavljanje vinograda, o daljnjem oslobodjenju poreza u vinogradih koji bijahu floskerom zaraženi, i o tom, nek država daje bezkamatne predjume bar izvanredno i tamo gdje koja pokrajina nebi dala takove podpore u zakonu uvjetno predviđene. U sjednicu došla su po tri viša činovnika iz ministarstva poljodjelstva i financija.

Izazvani od prvoga predprijednika odbora, kao predsjedatelja, zast. Rohica, dali su izvaje koli odjelni predstojnik iz ministarstva financija Mayer, toli odjelni predstojnik ministarstva poljodjelstva Oser. Složno su izjavili, da će se u osobitih slučajevih zadovoljiti predlogom i glede produljenja roka odplata predjuma i glede daljnega oslobodjenja od poreza. Posljednji pak izjavio je sporazumno sa prvima, odnosno na predlog Žičkara i drugova, da su njeke pokrajine u jako slabom financijskom stanju, pak da će vlada u takovih pokrajinah iznimno dati i veće iznose nego li pokrajina, ali da će svakako i pokrajina morati nekoliko dati.

Tirolsko-lalijanski zastupnik Tambosi izicao je siromaštvo Tirola, pak predlagao ono što i Žičkar u svojem predlogu, da vlada daje za njeke pokrajine podpore i bez obzira na odluke pokrajinskih sabora.

Temeljito je zagovarao predlog Žičkarov zastupnik Spiničić, obzirom na odnos sa je u Istri. Rekao je u glavnom ovo: Predlog, da se produži rok odplata bezkamatnih predjuma za obnovljenje floskerom zaraženih vinograda, neima za Istru vrijednosti, jer se takovih predjuma vinogradarom u Istri nije dalo. Po zakonu 28. marča 1892. dala bi za to država najviše toliko koliko daje pokrajina. Prem je Isira poglavito vinogradarska pokrajina, i ako vino pofali, pofali glavni proizvod, i prem su mnogi predjeli u njoj zaraženi floskerom, ipak se nije dosad moglo skloniti većinu istarskoga sabora, da odluči koju svotu za predjume u rečenu svrhu. Država pak neda po zakonu s toga, jer neda pokra-

jina, tako da jedan istarski vinogradar nedobiva bezkamatnoga predjuma, kako ga dobiva njegov bogatiji drug u mnogih drugih pokrajinah. On, osobito, ako je Hrvat ili Slovenac, nemože dobiti podpore u svojoj nevolji.

Da je tomu tako, ovo dokaza iz steno grafičkih zapisnika istarskoga sabora. Po zapisniku sjednice 16. febrara 1894. rješio je istarski sabor jednu molbu obćine Izole, tako, da njoj je odpušio jedan dug od 1000 for. pod naslovom za nabavu amerikanskih loza, da se u obćini sagradi razsadnik za amer. loze, i da se u zemaljskom razsadniku goji čim više amerik. loza da se jih pak dići gdje treba u pokrajini. Zast. Kompare i drugovi, hrvatski i slovenski zastupnici, upravili su dne 22. janara 1898. na c. kr. vladu temeljitu interpelaciju. (tiskanu u zapisniku dne 29. janara 1898.), u kojoj su se, potuzili na nemar mjestnih odbora proti floskeri, na nemar c. kr. oblasti pri tom, na to da se molbe za bezkamatne predjume vuku od Petra do Pavla, i neuzimlju u obzir, na to da pokrajinske oblasti u tom ništa nećine, te upitali c. kr. vladu: je li ministarstvo poljodjelstva voljno dati bezkamatnih predjuma i neodvisno od pokrajine? Odgovor vlade, dan u sjednici 25. febrara 1898., bila je prava rugoba. Indolencija (nemar) pućanstva da je kriva, ako se vinograda nije obnovilo. Sa malimi sredstvi da se može vinograda u 3—6 godina obnoviti. Piran da je pokazao što se može bez pomoći vlade i pokrajine postići. Vlada da je dala podpore za razsadnike u Kopru i Dolini i ustanovila takov u Izoli. Pokrajina da nije uzkratila bezkamatnih predjuma. Zemaljski sabor rješiti će odnosne molbe još u ovoj sesiji. Vlada nemože dati takovih predjuma, ako jih neda pokrajina. Tako je c. kr. vlada odpravila stvar glede podpore vinogradarom!

Da čujemo što i kako je pokrajina učinila!

Dr. Dinko Trinajstić i drugovi, hrvatsko-slovenski zastupnici, postavili su dne 29. janara 1898. predlog, koji je isao poglavito za tim, da se postigne promjena zakona 28. marča 1892. u toliko, nek država daje veće podpore nego li pokrajina; nek sabor odluči koliko će pokrajina za onu godinu dati, a država neka bi dala 200.000 K. Predsjednik sabora, i ujedno predsjednik kulturnoga vieća dr. Campitelli, opazio je poslie pročitania toga predloga, da nije nijedna pokrajina pomogla više posjednikom floskeriranih vinograda nego li Isira. Nije reko, šta ni kako, a još manje gdje ni komu. Predlog dra. Dinka Trinajstića i drugova razpravljao se je u saborskoj sjednici 26. febrara 1898., dakle dan iza onoga što je c. kr. vlada onako uzela u obranu zemaljske oblasti, a napala na pućanstvo. Saborska većina prihvatila je predlog, nek i svu svotu za predjume daje država; pokrajina će se brinuti za loze; nek vlada daće za onu godinu 200.000 K., i neka se iz toga daće predjume, i tako rješii saboru prispjele molbe. To bijaše poruga na oštećene vinogradare sa strane zemaljskih oblasti. Ublazići je nije mogao ni govor zemaljskoga prisjednika dra. Gambini, koj je pripovjedao povjest floskere u Istri, borbu koju je imala pokrajina sa c. kr. vladom radi nje, što je pokrajina učinila za vinogradare u Fazani, Bujah, Kopru, Izoli i Piranu, te kako je pokrajinska oblast pobjedila floskeru krizu u pokrajini. Dodao je još, da je u smislu već više put spomenutoga zakona dala predjum samo manšteriji Besenghi u Izoli i da može država dati lahko svu odnosnu svotu. Iz toga se vidi, da pokrajina neće da daće. Ako vlada ostane kod mnienja već posljednji put i danas izraženoga, da čini podporu odvisnom od pokrajine, onda neće naš oškodjeni vinogradari nikad bezkamatnoga predjuma dobiti, onda će i dalje siromašiti i selitipisao svojoj majci o tom, kako se s njim

se. Valja da se doslje na ono što je zast. Marchet već 1892. rekao, i što je Žičkar predložio, da naime država daje podpore i neodvisno od pokrajine.

Na sve članove odbora i predstavnika c. kr. vlade su te riječi našega Spiničića utinile osobiti utisak. Svim se je nevjerovatno činilo, kako se može naći pokrajinska oblast, koja tako postupa sa vinogradari pokrajine; kakove su to c. kr. vlade koje onako odgovaraju. Svi članovi odbora, koji su još iza Spiničića govorili, kao Wohlfahrt, Povše, Pfeifer, Malik, obazirali su se na njegove riječi. Wohlfahrt i Malik odsudjivali su c. kr. vladu osobito radi indolencije koju je pućanstvu predbacila, jer ako je, onda je tomu krivo siromaštvo pućanstva, a ako je to onda je sama c. kr. vlada kriva, što se nije pobrinula za gospodarsko podignuće toga pućanstva i za njegovu izobrazbu. I odjelni predstojnik Oser osvrnuo se je na riječi Spiničićeve, te gledao trščansku vladu radi uporabe riječi indolencija opravdati tim, da nije bila dobro izabrana riječ i da nije dovoljno poznala okolnosti. U ostalom, reče, sada i vlada u Trstu i mi kod ministarstva poznamo žalostno stanje u Istri, i želimo na razne načine podići gospodarstvo u Istri. Među ostalimi spomenom, da se je povećala vjerjesija za premije onim, koji obnove vinograde floskerom zaražene, pak jih dati i u Istri, u većoj mjeri nego do sad*. Pala je također riet, da na čelno nemože država dati ako neće da pokrajina ništa daće, kad se radi o pokrajinskoj kulturnoj stvari.

U kućnoj sjednici bio je razpravijan prešni predlog zast. Klofača i drugova: da se izabere posebni odbor koji bi izpitao zlostavljanje vojnika, naročito slučaj vojnika Zilak, koga je bio nadporučnik na glavi zasjekao sabljom i koji se je kasnije ubio. Predlog zagovarao je također zast. dr. Herold, živo i umno kako on umije. Klofač mu je od radosti i u znak zahvalnosti stisnuo živo ruku. Razprava bila je zaključena, glavni govornici izabrani. Prije nego li je jedan tih počeo govoriti, postavio je drug Klofačev Fressl predlog, neka se pozove k razpravi ministra domobranstva, i dok nedodje, razprava prekine. Taj predlog bio je primljen. Glasovali su zanj svi Česi, svi Hrvati i Slovenci, svi Talijani, Svecnjemci, socijalni demokrati — i Poljaci. Fressl bio je veseo nad tim uspjehom kao diete, te sve trčao i klicao „ich danke meine Herrn“, hvala liepa gospodo.

Kakvu uru iza toga bila je sjednica opet otvorena, pošto je naime u sjednicu došao također ministar domobranstva grof Welsersheimb. Ovaj se je odmah oglosio za riet. Reko je, da se je u zadnje doba poboljšao postupak sa vojnicima, te da neće odgovarati na navredene slućajeve. On drži da zastupnička kuća ima pouzdanje u vojsku, koja je meso od njihova mesa (glasovi: baš za to ide, i mi hoćemo da se s njom inače postupa). Apelira na kuću, da u vojsku nedira.

Na to je ustao Poljak Dziedzinski, te rekao, da su glasovali zato da ministar dodje, da ga čuju, pak pošto su ga čuli, da stavlja predlog na zaključak razprave. (Buka: pak šta je ministar rekao? Pošto je govorio, razprava je opet otvorena, i dok se nije ni otvorila, nemože se zaključiti!)

Podpredsjednik Prade htjeo je dati na glasovanje predlog Dziedzinskoga, ali se je pak dao podučiti da to nevalja, pak je dao riet zast. Horici, koj, bivši častnik, naveo je nekoliko slućajeva postupka sa vojnicima.

Iza toga bio je opet predložen zaključak razprave, i po većini kuće primljen. Kao glavni govornici bili su izabrani Mladoch Holansky, i Poljak socijalni demokrata Dušinski. Prvi je do suza ganut čitao pisma jednoga poznatoga mu vojnika, čestitoga, bogoljubnoga mladića, što jili je napisao svojoj majci o tom, kako se s njim

postupa. I druge ganuo je na suze. Drugi je žastoko, rezko, govorio proti postupku s vojnicima sa strane podčastnika i častnika, proti kletvam, psokvam ovih posljednjih, kojimi se vredi često nesamo čovjek nego i narodnostno čuštvo vojnika. Pri tom je naveo sijaset primjera.

Za prešnost predloga glasovali svi Česi, svi Hrvati i Slovenci, svi Rusini, svi Talijani, krščanski socijali, njemački nacionalci, Svecnjemci, i socijalni demokrati. Proti prešnosti: Poljaci, njemački katolici, njemački liberalci i njemački veleposjednici.

Za prešnost bilo je 152 zastupnika, proti prešnosti 96, dakle znatna većina, ali ipak nedostatna, jer se za prešnost zahtjeva dvietrećinska većina. Ministar domobranstva je svakako dobio lekciju. Većina kuće pokazala je, da nije zadovoljna s njegovimi jeguljastimi odgovorima da hoće, da se sa vojnicima bolje postupa.

Slijedila je za nas na jugu jako žalostna afera, iz koje bi imali zastupnici i slovenski zastupnici s objiju strana, i stranke same, crpiti nužnu nauku. Dr. Šusteršić ustao je, pa rekao, da ga je Svecnjemac Franko Stein ponovno uvredio, pak da bi mogao predložiti da se sastane odbor za negodovanje. Toga da nebi samo za to, jer neželji, da se tim gubi vrijeme. Već kad je govorio dovikivali su Svecnjemci kojesta proti dra. Šusteršiću, a kad je svršio, ustao je zast. Stein, te dobio dra. Šusteršiću naziv „dra. Zilindra“, i inače kazivao stvari, o kojih neima ogromna većina zastupnika ni slutnje, a o kojih znade pripovjedati Svecnjemac Stein. (Drugo je pitanje da li su istinite!) A znadu to pripovjedati i drugi, kako je pokazao mladi Svecnjemac dr. Schalk. Ovaj je ustao, pošto je dr. Šusteršić iza napadaja Steinovih predložio da se sastane odbor za negodovanje, i da izpita stvar koju mu je predbacio Stein. I dr. Schalk znao je tu kojesta pripovjedati. Radi se o Zilindri; umjetnom gnoju, kojega da je dr. Šusteršić dao prodavati u svrhe agitacije izpod cene, a da mu pri tom nisu čiste ruke. Svecnjemci pripovjedaju o tom obširno i potanko. To sve da znadu iz Slovenskoga Naroda, kojega da si već par mjeseci daju prevadajati. Eto na što vodi nećuvena borba, što ju vode u Kranjskoj braća među sobom! Protivnici, jedni, rabe pisanje „Slovenskoga Naroda“ da mogu udarati na pojedine Slovence i jednu stranku; kaošto protivnici, drugi, rabe pisanje „Slovenca“, da mogu udarati na pojedine drage Slovence i drugu stranku.

Pri tom dakako glavno trpi narod slovenski, a s njim dakako i bratski mu hrvatski... Hoćemo li se već jednom opametiti, smasati se među sobom, i raditi skupno za naš jadan narod, a nedavati oružja zakletim neprijateljem toga naroda, da ga i na dalje mogu prezirati i uništavati?!

Na razpravu dnevnoga reda došlo se je jedva oko 6. ure, koja je pak trajala kratko.

Na svrši sjednice bila je razdijeljena među zastupnike vladinu zakonska osnova o izgradnji vodnih puteva — izgradnji kanala i uređenja voda u sjevernom, naddunavskom dielu ove polovice monarhije. To su zahtijevali poglavito Česi i Poljaci, i eto vlada njim ide u susret, prem se i sama zaca, kako će se pokriti odnosni trošak — po prilici 750 milijuna kruna.

Razne viesti

Političke:

Austro-Ugarska. Dne 30. aprila birali su gradjani pražkoga predgrada Smichov jednoga zastupnika na carevinsko vieće, jer je Klofač odklonio mandat, pošto izabran u dva kotara. Izabran bijaše njegov pristasa Choc.

Uvaženi rimski list „Il Fanfulla“ piše, kako mu je poznato iz pouzdana izvora, da trojni savez neće biti odkazan prije nego li mu izteče rok. Trojni savez, da će biti muče priznat i obnovljen na godinu dana, kako je predviđeno u jednom paragrafu ugovora. Kad bi se imala obistiniti ona viest, tada bi nestalo svih nada i svih obećanja, da neće više biti obnovljena nesretna vinska klauzula.

Kaošto u Njemačkoj tako su i u Austriji razdijeljeni prijatelji trojnoga saveza u dvije skupine t. j. u skupinu poljodjelaca i u skupinu obrtnika. Njemački agrarici kažu, da se ima kod eventualne obnove trojnoga saveza bolje štiti poljodjeljske proizvode Njemačke, kojoj čine jednaki proizvodi Austro-Ugarske i Italije veliku konkurenciju. Naprotiv tomu traže obrtnici, da se dade poljodjeljskim proizvodima Austro-Ugarske i Italije pogodnosti uvoza u Njemačku a da uzpomogu imati obrtnički proizvodi Njemačke uvoznih pogodnosti u Austro-Ugarskoj i Italiji.

U Austro-Ugarskoj traže veliki obrtnici, da se poljodjeljskim proizvodima Italije i Njemačke otvore široki vrata a da uzpomogu oni imati pogodnosti u Italiji i u Njemačkoj kod uvoza u te zemlje obrtničkih proizvoda. Agrarici pitaju nasuprot, da se uzkrate uvozne polakšice poljodjeljskim proizvodima Italije i Njemačke, jer su ugroženi domaći proizvodi, u prvom redu domaće vino. Treći u savezu t. j. Italija grozi se, da neće obnoviti trojnoga saveza, nebuda li imali neznatni gospodarski proizvodi uvoznih polakšica u Austro-Ugarskoj i Njemačku. Ti gospodarski proizvodi jesu u prvom redu vino i svila.

Muslimanski prvaci Bosne-Hercegovine imali su ovih dana viećanja sa zastupnicima vlade u Sarajevu glede zahljeva, što ih staviše na vladu. Viećanja ta nisu posve uspjela. Ostalo je naime nariješeno pitanje glede izbora vrhovnoga muslimanskoga svećenika, glede izbora članova konzistorija za Bosnu-Hercegovinu i glede izbora njihovog biskupa.

Na poziv hrvatskoga kluba stranke prava u Zagrebu odgovorio je jurve i klub čiste stranke prava izjaviv, da je sporazuman sa predlozom, da se slože sve opozicijske stranke u Hrvatskoj u jednu jedinstvenu opozicijsku stranku na temelju programa od god. 1893, što ga je potpisao i pokojni prvak stranke prava dr. Starčević. Klub nevidrse narodne stranke nije još odgovorio, ali kako doznajemo iz Zagreba, velik dio članova toga kluba izjavio se za to, da se poruku kluba stranke prava prihvati.

Srbija. Iz Biograda javljaju, da je ruski car Nikola prihvatio ponudu, da kamuje djetele, što ga ima za koji dan roditi kraljica Draga. Nezna se hoće li k svečanim krstihom poslati čar posebnoga odaslanika ili će ga zastupati ruski poslanik na srbskom dvoru.

Na srbsko-turskih granicah došlo je opet do sukoba između turskih napadača i srbskih podanika. Jedan Srb in ostao je kod sukoba mrtav. Srbski listovi pišu radi čestih napadača turskih vojnika na srbske podanike vrlo oštro protiv turskim oblastim zahtjevaju od srbske vlade, da već jednom takve navale muški suzbije i za dosadašnje pribavi Srbiji zadovoljstina. Usljed sporazomka između naprednjaka i radikalca izlaziti će u Biogradu novi radikalno-naprednjački list, komu će biti vlasnikom profesor visoke škole Perić a urednikom odvjetnik Kostić.

Bugarska. U gradu Kistendjilu došlo je u nedjelju između macedonskih Bugara i židova do krvava sukoba. Židovi su zainih dovukli u svoj hram nekog bugarskog dečka, jer se je ovaj pobio sa židovskom djecom. Doznav za to Bugari, navališe na židove i na njihove stanovne, na kojih pobise prozore i inače ih ostetiše.

Novi macedonski odbor, zaključio je, da će se služiti za postignuće svoje svrhe miroljubivimi sredstvi. Odbor je priobio

bugarskoj vladi taj zaključak, te ga je vlada uzela zadovoljnošću do znanja.

Rusija. Uvaženi petrogradski list piše obzirom na posjet francuskoga ministra izvanjskih posala Delcassé-a, da je ovaj kof na dvoru toli u vladinim krugovih našao na žive simpatije. U vladinim krugovih da se visoko cieni muža, koji iskreno radi oko francuzko-rusko saveza i na korist obiju naroda a pri tom nastoji sačuvati mir i slogu među vevlavstima. Navodimovani pomoćnik ministra pravde, državni savjetnik Mještaninov primio je na saslušaj deputaciju djaka, kojoj je preporučio, da se djaci u miru i redu vrate k svojim naukam i da neizostanu od državnih ispita. Svi djaci, koji su sada u Petrogradu, neka se jave k ispitu. Ministar i on da su skloni odspitnim, djakom — u koliko je njihova odsutnost bez njihove krivnje — tečajem ljeta i jeseni dati priliku, da se naknadno podvrgnu ispitu. Djakom mora biti poznato, da provedba reforma ima velikih poteškoća, zato je njihova dužnost, da sami neotežavaju tu provedbu.

Njemačka. Zadnjih dana prošio se glas, da će njemački kancelar grof Bülow odstupiti. Ta se viest naknadno oprovrgava ali se ipak priznaje, da nailazi grof Bülow na velike poteškoće od strane agraraca. Politički položaj u Njemačkoj je da doduše veoma zamršen, ali kancelar da nemisli za sada na odstup. Vlada se boji, da će njemački sabor opet zabaciti caru Vilimu omiljelu osnovu o gradnji vodnih puteva u Njemačkoj.

Mjestne:

Srbljanska veselica. Prvog istarskog sokola u Puli, koja se je imala obdržavati ove subote, prenešena je, radi nepredviđenih zaprieka na nedjelju 5. svibnja.

Posujmlitka centrala. Naš sudrug „Puka prijatelj“ u razpravi o „središnjim vjerskim zavodima“ donasa viest, da će donala i kod nas u Istri sve seoske zajednice blagajne imati svoju centralu u Puli.

Prvi maja u Puli, proslavile radnice izletom u Sijanu, gdje ih se sastao veliki broj, hvala arsenalnoj upravi, koja je prekinula radnju odmah poslje podne. Povratile se u grad u dugačkoj povorci tiho i mirno.

Palo je u oko, da je taj izlet upriličen pose u talijanskom duhu. Pozivi bijahu samo talijanski, a tako isto i govori samo u talijanskom jeziku. Dogodilo se ono, što smo mi prorokovali: socijalizam puljski promjenio se u radikalno krilo talijanske stranke!

Eto velike evolucije bombastičkih spasi telja puka — sad plešu kako svira la grassa borghesia. Dr. Devescovi, koji se razkida u četvero od truda, da spasi kozu i zelje, on vodi na uzici Martina i Verginella, a sam nije drugo nego li marioneta u rukama Rizijevim i drugih kapuriona talijanske klke.

To se vidi očito iz svih njihovih manifestacija, kao i iz pisanja njihove novine. Ne dalje od jučer, u broju od 2. maja 1901. „Il proletario“ nazivlje Goricu, Trst, Rieku, Pazin i Labin: talijanskom zemljom! Do toga smo došli!

Sada će biti jasno i onim našim eu-kima, koji idu u Puli, da je cilj socijalistički pokret u Njimi; samo humberg. Povodjaju se za Martinom i Verginellom i ostalim „Sodruzima“ izvršavaju samo komandu talijanskih prvaka, koji imaju uzicu za marionete, u saci, i vuku po svojoj miloj volji.

Pa neka znadu naši radnici jošte jednu! Spominjati će se zadnje izborne borbe. Biti će im još u pameti kako je ljudstvo po ulicama puljskim gospodujuća klka proganjala i zatvarala. Onda se nije čuo već sveobeh vapaj prokletstva protiv „sijorima“, gorka tužba na silne nepravde i sljeparije počinjene od gospode, da izdaje Bennati. I Bennati je iznašo, te zastupa u Beču Istri. Od svih hrvatskih

strana Istre podnešene su na carevinsko vieće prosvjedi proti njegovom izboru, a od socijalista? Od socijalista nije došao niti jedan cigli protest na parlament proti sljeparskom izboru Bennati.

Eto tako socijalistički vodje skrbe za interese svoje stranke. Borili su se za Kristana, a potajice se vesele da je prodro Bennati!

Fa to da su socijaliste i odkupitelji puka? To su narodni izdajice: Jude Iskarioti!

Izletnici. Jučer je posjetilo naš grad oko 40 pitomkinja zagrebačke više djevojačke škole, pod vodstvom svojih profesora. Doše se i povratile se sa „Liburnijom“ od hrvatskoga parobrodarskoga društva.

Pokrajinske:

Odlikovanje. Iz Voloskoga nam pišu, da je vojvoda Luksemburki povodom proslave svog zlatnog pira odlikovao među ostalim i Voloskog načelnika i narodnog zastupnika g. dr. Andriju Stangera tim, što mu je potdilo luksenburški viteški red. Čestitamo!

Monsignor Vinko Zamlić počastni građanin grada Kastva. Obćinsko zastupstvo drevne obćine kastavske, imenovalo je u javnoj i redovitoj sjednici dne 21. pr. mj. na molbu i predlog građana kastavskih pred. g. Vinka Zamlića župnika itd. u Voloskom jednoglasno počastnim građaninom grada Kastva za njegove zaslugue u narodnom, crkvenom i školskom polju.

Čestitamo srdačno Monsignoru Zamliću da riedkom odlikovanju i sviestaom zastupstvu dične onae obćine na rodoljubnom i opravdanom zaključku.

Njemački car Vilim kari u Opatiju. Prama jednoj viesti iz Berlina od 22. t. mj. kari njemački car Vilim sa caricom i pratnjom ovoga ljeta dulje vremena provesti u našoj Opatiji.

† Augustin Raiteh. U subotu dne 20. pr. mj. preminuo je nakon duge bolesti g. Augustin Raicich dugogletni načelnik obćine Volosko-Opatija — u visokoj starosti od 85 godina. Pokojni načelnik Raicich prijanjao je u svojem javnom djelovanju uz protunarodnu struju, radi česa bijaše više puta u ovom listu napadnut. Nu danas moramo istini za volju priznati, da on nije radio ni iz mržnje ni iz zlobe onako, kako je radio i drago nam je ovdje iznaku, da je pokojni Raicich pod stare dane spoznao svoju pogriješku, na koju bijaše zaveden po zlotvorih i dušmanih hrvatskoga naroda. Tomu pripomogoh bez dvojbe i njegovi čestiti sinovi, gg. Augustin i Albert, učitelji u Opatiji odnosno u Veprinju.

Pokojnomu bila lahka domaća gruda a vriednim mu sinovom naše iskreno saučeste.

C. kr. ravmateljstvo pošte obznajnuje, da su englezki protektorat Betschuanaland i engleska naselbina južne — Rhodesie pristupili međunarodnom poštanskom dogovoru, čega radi odsele služba je listovne pošte sa ovim zemljama podložena uvjetima službe međunarodne poštanske sveze.

Istarski sabor. Njemačkim listovom u Gracu brzojavljaju iz Poreča, da će biti sazvan ove godine istarski sabor na redovito zasjedanje u Poreč, nipošto u Kopar, gdje je saborovao posljednje dvie godine.

Po novinarskoj dužnosti bilježimo i ovu puštajuću svu odgovornost spomenutim listovom.

Iz Cressa pišu nam 25. t. mj.: Postupanje naše gospode ili kako ih ovdje zovemo, naše vlastele, sa jednim kopačem i težakom prekorajuće sve granice čovječnosti i uljudbe. Svaki, koji se sliepo nepokorava u narodnom pogledu tim našim usrećiteljem, smatran je kao tuđinac i kao propalica, dočim je svaki talijanski glad i dovenac držan za ugledna i uplivena muža. Svoju mržnju i svoje neprijateljstvo do svega što hrvatski misli i

govori pokazala su talijanaska gospoda na osobiti način prigodom nedavnog popisa pućanstva. U vošem cienjenom listu bijaše često dokazano, da se sav niži puk težiaci i kopači (o tih je bar 90 po sto) sleže u obitelji i vani svojim materinskim hrvatskim jezikom; da im se u crkvi propovieda u tom jeziku i da se oni ponose tim jezikom, pa ipak ćete vidjeti čudonevidjeno kako bijaše proveden popis u ovom gradu i koliko nas je kopača, težaka i mornara bačeno u talijansku bezdnu vreuć. Očekujemo baš nekom neustrpljivošću uspjeh toga popisa, da Vam pak pokazemo, koliko su naše krvi jednostavno pokrali i darovali velikoj majci Italiji. Da se je kod tog popisa postupalo pristrano, strastveno i protuzakonno, neka Vam služi za dokaz samo jedan slučaj:

Našu vriednu Tentor-K. upita sijor Beppo: „Vu, che lingua parli?“ (kojim jezikom govorite?) Ona mu odgovori veselo i istinito: „Mi in casa parlo in croato, perchè son croata“ (Ja govorim kod kuće hrvatski, jer sam Hrvatica). Na taj odgovor stisnuo sijor Beppo zubi te će ženi oštro: „In casa vu parli in croato, ma quando andè in Comun, o in botega del sijnor Ignazio Mitùs, allora parli forse in croato o in talian? Stè attenta che se dirè busie su questo punto, ve faremo pagar la multa. Vu se italiana perchè savè anche el talian!“

Eto dakle jer znadu nekoi naši ljudi i nješto talijanski, za to moraju biti Talijani i kao takove su upisali kod zadnjeg popisa pućanstva. Nu mi bismo talijanasku gospodu i samoga sijor Beppu istim pravom upisali među Hrvate, jer govore i oni sa tezacima hrvatski.

Kao što je postupao sijor Beppo sa onom ženom, tako su postupali i njegovi istomisljenici sa svimi našimi, koji su im došli pod ruke. I to zovu oni pravičnim popisom pućanstva!? I na temelju takove statistike diele nam u Beču i u Poreču zakone i pravice!

Nu priznajmo na sramotu našu, da smo tomu mnogo i sami krivi. Talijanaska gospoda nebi tako s nami postupali, da im kadšto pokazemo zube i da svaku njihovu zapovied ponizno nevršimo. Mnogi od nas misle, da je teško bez gospode živiti, a svi bismo morali znati, da mi lakše živimo bez gospode, nego li gospoda bez nas. Ako nam gospoda daju zaslužku na polju ili vinogradu ili u sumi, zato im dajemo mi naše ruke, naš trud i naš pot. Badava nam nedaju ništa, Svaki novčić moramo krvavo zaslužiti. Oni nam nedaju nego pluću za naše pošteno djelo.

Nedajte se dakle više pod noge metati braćo Cresani od objesne gospode. Znajte, da ste stvoreni kako i oni na slicu i priliku božju. Njim za ljubav nesmiijemo zatijati naš materinski jezik ni onim mleko, koje smo od majka naših usisali. Gospoda neka drže svoje, a mi držimo svoje pak što Bog da i sreća junacka!

Seoba Talijana u Austriju. Danonice čitamo u novinah tužbe, kako se tuže naši domaći radnici, da nemaju posla ni zaslužbe i kako se radi toga narod jatomice seli u daleki sviet — ponajviše u Ameriku — trbuhom za kruhom. To je žalostna istina, koju nemozemo nitko pobiti i koja se nedade ničim prikriti.

Znajuć to, pitamo se začudjeno, kako je moguće, da se naš domaći puk nemože doma prehraniti, dočim dolaze danonice na stotine tudjinaca u njegovu domovinu, da se tuj prehrane i zaslužku nadju.

U naših primorskih gradovih, osobito u Istri i u Trstu naići ćeš svaki časak na talijanskoga radnika. Kod svakog posla, kod svakog poduzeća nalazi se ved ili manji broj radnika iz Italije.

Načelno neimamo mi ništa proti radnikom iz Italije, jer su nam po Bogu braća, i jer nisu oni krivi, da nemogu doma naći ni polente, kamo li kruha, nu naše čovjekoljublje neide tako daleko, da

